

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 134/2024-28

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Petra Molnára (sudca spravodajca) a sudcov Petra Straku a Ľuboša Szigetiho v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa **Petra Jarkovského – CORYN**, Jesenná 8, Prešov, IČO 32 925 042, zastúpeného JUDr. Michalom Fecil'akom, advokátom, Jesenná 8, Prešov, proti postupu Okresného súdu Prešov sp. zn. 10C/19/2017 takto

rozhodol:

1. Postupom Okresného súdu Prešov v konaní vedenom v súčasnosti pod sp. zn. 10C/19/2017 **bolo porušené** základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a podľa čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd a právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Sťažovateľovi **priznáva** finančné zadosťučinenie **3 000 eur**, ktoré **je** Okresný súd Prešov **povinný** zaplatiť mu do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
3. Okresný súd Prešov **je povinný** nahradiť sťažovateľovi trovy konania **856,75 eur** a zaplatiť ich právnomu zástupcovi sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

Odôvodnenie:

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 8. januára 2024 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“). V napadnutom konaní sa domáha proti žalovanému vydania bezdôvodného obohatenia 19 353,74 eur s príslušenstvom z titulu náhrady za užívanie nehnuteľností – pozemkov bez právneho dôvodu.

2. Okresný súd v napadnutom konaní vykonal dosiaľ štyri pojednávania, zároveň vykonal aj znalecké dokazovanie, ale zatiaľ vo veci samej nerozhodol o sťažovateľovom nároku. Posledné pojednávanie vo veci sa uskutočnilo 7. marca 2019.

3. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti namieta, že okresný súd síce koná, ale s neprimeranými časovými odstupmi, v dôsledku čoho jeho postup nemožno považovať za efektívny, dôkazom čoho je aj skutočnosť, že ani viac ako po šiestich rokoch a šiestich mesiacoch vec nie je rozhodnutá ani len na prvej inštancii. V tejto súvislosti poukazuje na to, že ide o štandardné konanie, on neprispel k celkovej dĺžke napadnutého konania.

4. Vychádzajúc z uvedeného, sťažovateľ je toho názoru, že v napadnutom konaní dochádza k zbytočným priet'ahom a porušovaniu jeho označených práv, preto navrhuje, aby ústavný súd po prijatí jeho sťažnosti na ďalšie konanie nálezom rozhodol, že označené práva sťažovateľa boli postupom okresného súdu v napadnutom konaní porušené, prikázal okresnému súdu v napadnutom konaní konať bez zbytočných priet'ahov, priznal sťažovateľovi finančné zadosťučinenie 10 000 eur a náhradu trov konania.

5. Ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľa predbežne prerokoval a uznesením č. k. II. ÚS 134/2024-17 z 20. marca 2024 ju prijal na ďalšie konanie v celom rozsahu.

II.

Vyjadrenie okresného súdu

6. Okresný súd vo svojom vyjadrení sp. zn. I SprO/638/2024, SprU/3008/2024 z 2. mája 2024 odkázal na pripojené vyjadrenie zákonnej sudkyne, s ktorým sa po vecnej stránke stotožnil. Zároveň oznámil, že netrvá na ústnom pojednávaní vo veci, keďže nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

7. Zákonná sudkyňa v podstatnom uviedla, že spis bol znaleckému ústavu zaslaný v septembri 2019 a znalecký posudok bol súdu doručený až 17. mája 2023, pričom riadna lehota na vypracovanie znaleckého úkonu uplynula v septembri 2020. Je pravdou, že vo veci nedošlo k uloženiu poriadkovej pokuty znalcovi, avšak znalec bol viackrát (výzvami z 19. augusta 2021, 17. februára 2022, 22. júna 2022, 14. decembra 2022, 8. februára 2023, 13. marca 2023) vyzývaný a urgovaný na predloženie znaleckého posudku), taktiež súd pri rozhodovaní o odmene znalca zohľadnil výrazné oneskorené vypracovanie znaleckého posudku a krátil znalečné o približne 30 % (676,37 eur). Pokiaľ ide o posúdenie náročnosti veci, javí sa, že v danom prípade ide o skutkovo náročnú vec, o čom svedčí potreba znaleckého dokazovania. Pri zohľadnení právnej náročnosti veci je potrebné vziať do úvahy vyvíjajúcu sa judikatúru v tejto veci (jednorazová či opakujúca sa náhrada za vecné bremeno v zmysle zákona č. 66/2009 Z. z.). Súčasťou vyjadrenia zákonnej sudkyne bola aj stručná chronológia procesných úkonov súdu a strán konania, ktorej pravdivosť overil ústavný súd z predloženého súdneho spisu a z ktorej vyplýva, že návrh bol okresnému súdu doručený 3. júla 2017, ktorého súčasťou bol aj znalecký posudok. Okresný súd uskutočnil dosiaľ celkom 4 pojednávania (13. septembra 2018, 8. novembra 2018, 10. januára 2019 a 7. marca 2019), na treťom pojednávaní dospel k záveru, že je potrebné vykonať znalecké dokazovanie, ktoré trvalo v súhrne približne štyri roky, pričom znalecký posudok bol súdu doručený 17. mája 2023. Po doručení znaleckého posudku stranám konania určil termín pojednávania na 22. máj 2024.

8. Ústavný súd podľa § 58 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ústavnou sťažnosťou, so stanoviskami účastníkov konania, ako aj s obsahom spisu dospel k názoru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

III.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

9. Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03, IV. ÚS 105/07, IV. ÚS 90/2010).

10. Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov (i práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote) je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (m. m. IV. ÚS 221/04, IV. ÚS 365/04).

11. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietáhom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitost' veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu. V súlade s judikatúrou ESLP v rámci prvého kritéria ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (I. ÚS 19/00, II. ÚS 32/02). Podľa uvedených kritérií posudzoval aj ústavnú sťažnosť sťažovateľa.

12. Pokiaľ ide o právnu a faktickú zložitost' veci, konanie o náhrade za užívanie nehnuteľností možno považovať za štandardnú bežnú vec, preto ústavný súd konštatuje, že po právnej stránke ho nemožno aj vzhľadom na ustálenú judikatúru považovať za zložitú. Vec vykazovala istú skutkovú zložitost' spočívajúcu v určení primeranej náhrady za nehnuteľnosti, ktoré sú zastavané prevažne komunikáciami, pričom na tento účelom bolo nariadené znalecké dokazovanie. Vychádzajúc z uvedeného, je potrebné konštatovať, že vec bola po skutkovej stránke náročnejšia, čo mohlo spôsobiť predĺženie napadnutého konania, avšak doterajšiu excesívnu dĺžku napadnutého konania to nemôže ospravedlniť.

13. Pri hodnotení podľa ďalšieho kritéria, teda správania sťažovateľa v napadnutom konaní, ústavný súd konštatuje, že sťažovateľ žiadnym spôsobom neprispel k doterajšej dĺžke napadnutého konania, na výzvy súdu reagoval včas. Napriek uvedenému konštatuje, že neunikla jeho pozornosti okolnosť, ktorá mala za následok určenie znaleckého ústavu na vykonanie znaleckého dokazovania.

Sťažovateľ v minulosti v iných obdobných sporoch so žalovanou opakovane namietal ustanovených znalcov, preto bol ustanovený znalecký ústav, ktorý sám odhadol čas potrebný na vypracovanie znaleckého posudku na minimálne rok, a to z dôvodu neúplnosti podkladov, časovej náročnosti, absencie odborného personálu a miestneho zisťovania. Táto okolnosť bola zohľadnená pri určení miery zodpovednosti súdu za vzniknuté prieťahy.

14. Napokon ústavný súd hodnotil postup súdu z hľadiska existencie zbytočných prieťahov v napadnutom konaní. Napadnuté konanie začalo v júli 2017. Prvé pojednávanie vo veci sa uskutočnilo septembri 2018. Na predposlednom pojednávaní vo veci (tretie v poradí, konané 10. januára 2019) vyvstala potreba vykonať znalecké dokazovanie. Hoci išlo o náročné znalecké dokazovanie, o čom svedčí aj vyjadrenie znaleckého ústavu ešte pred jeho vykonaním, nemožno akceptovať skutočnosť, že znalecké dokazovanie trvalo približne štyri roky. V dôsledku nesústreďenej činnosti okresného súdu, ktorý na pretrvávajúcu nečinnosť znaleckého ústavu nereagoval dostatočne efektívne, sa napadnuté konanie zbytočne predĺžilo o približne tri roky. Následne konal bez zbytočných prieťahov, pričom na pojednávaní konanom 22. mája 2024 rozhodol rozsudkom.

15. Vychádzajúc z uvedeného, celkovej zjavne neprimeranej dĺžky konania, nesústreďenej činnosti a zo zistených prieťahov, ústavný súd dospel k záveru, že v napadnutom konaní došlo k zbytočným prieťahom, a tým aj k porušeniu základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a podľa čl. 38 ods. 2 listiny a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku nálezu).

16. Vzhľadom na skutočnosť, že napadnuté konanie stále nie je právoplatne skončené, ústavný súd podľa čl. 127 ods. 2 ústavy prikázal okresnému súdu, aby v napadnutom konaní konal bez zbytočných prieťahov (bod 2 výroku nálezu).

IV.

Primerané finančné zadost'učinenie

17. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'učinenie.

18. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti žiadal o priznanie primeraného finančného zadost'učinenia v sume 10 000 eur, ktorej výšku odôvodnil pretrvávajúcim stavom porušovania svojich práv, právnej neistoty a splnením podmienok na priznanie finančného zadost'učinenia.

19. Cieľom primeraného finančného zadost'učinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen deklaráciu porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04). Pri určení primeraného finančného zadost'učinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných EŠLP, ktorý spravodlivé finančné zadost'učinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

20. Vzhľadom na nesústreďenú činnosť okresného súdu a v dôsledku toho zistené prieťahy v napadnutom konaní, berúc do úvahy predmet konania, doterajšiu dĺžku napadnutého konania

a ostatné skutočnosti, ústavný súd považoval priznanie 3 000 eur pre sťažovateľa za primerané finančné zadost'učinenie (bod 2 výroku nálezu).

V.

Trovy konania

21. Ústavný súd, vychádzajúc z § 1 ods. 3, § 11 ods. 3 a za použitia § 13 ods. 2 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov, priznal podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde sťažovateľovi náhradu trov konania z dôvodu trov právneho zastúpenia, a to za dva úkony právnej služby vykonané v roku 2024 (príprava a prevzatie veci, písomné vyhotovenie ústavnej sťažnosti a podanie vo veci samej) v hodnote po 343,25 eur vrátane dvoch režijných paušálov v hodnote po 13,73 eur. Uvedené sumy sa zvyšujú o daň z pridanej hodnoty vo výške 20 %, keďže právny zástupca sťažovateľa je platiteľom tejto dane. Ústavný súd tak v súhrne priznal náhradu trov konania v sume 856,75 eur (bod 3 výroku nálezu).

22. Priznanú náhradu trov konania je okresný súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľa (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 ods. 1 Civilného sporového poriadku) v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 28. mája 2024

Peter Molnár
predseda senátu